

Posameznaj

Naročnina list... pol leta...
 dln., četrta leta 16 din. Izven Jugoslavije:
 Celo leto 120 din. Inserati ali oznanila se
 računajo po dogovoru; pri večkratnem
 inseriranju primeren popust. Upravišтво
 sprejema naročila, inserate in reklamacije.
 Telefon Interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
 Uredništvo in upravišтво je v Mariboru,
 Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se mo-
 govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
 Rokopisi se ne vračajo.
 Nezaprie reklamacije so poštnine proste.
 Telefon Interurban št. 113.

111. števil.

Maribor, dne 1. oktobra 1928.

Letnik XV.

Reška tragedija.

(Govor poslanca dr. Hohnjeca.)

Pretekli teden sta se v Parizu sestala angleški in francoski ministrski predsednik. Njuni razgovori so se sukali okoli predmeta, kako Evropi dati in zagotoviti trajni mir. Tema je vredna vse hvale. Evropa bi bila globoko hvaležna tistim možem, ki bi ji dali in zagotovili oni istiniti in trajni, na temelju pravičnosti zgrajeni mir, po katerem tako željno hrepeni, do katerega pa ne more priti. O katerih vprašanjih sta se razgovarjala, o tem ni izdan uradni komunike. V javnosti ji bila konstatirana popolna soglasnost obeh ministrskih predsednikov, od katerih je sedaj v največji meri odvisna usoda Evrope in tudi drugih delov sveta. Restavrirana je torej, tako se je vsaj v javnosti povdarjalo, ona entente cordiale, ki jo je zasnoval pametni angleški kralj Edvard VII. in ki je vsled svoje stabilnosti odločila izid svetovne vojne.

Četudi se ni javnosti povedalo, o čem sta se razgovarjala Baldwin in Poincare, toliko je gotovo, da nista razpravljala med seboj o vplivu lune na politike in državnike, ki kalijo mir. Da sta govorila o Poruhrju, je tako gotovo, kakor je gotovo, da je Poruhrje še vedno zasedeno od Francozov in da ta zasedba pomenja ogromno škodo za Nemčijo, da Angležem nikdar ni bila po godu, da pa tudi Francozom dela velike skrbi.

Več kot verjetno je, da sta se Baldwin in Poincare razgovarjala o italijanski zasedbi otoka Krk. Ker ta zasedba Angležem absolutno ne sodi v politični koncept, je bilo v medsebojnem dogovoru sklenjeno to, kar so vevlasti že prej namignile državniku s praktikami abruških ladronov, da namreč mora Mussolini otok Krk črtati tudi iz svojega političnega koncepta.

Vladne tajnosti.

Ali sta Baldwin in Poincare se razgovarjala o najnovejši zasedbi tuje zemlje, o zasedbi Reke? Nam to ni znano. Ali je to znano vladi? Nedavno je bil naš minister predsednik g. Pašič na obisku pri g. ministrskem predsedniku Francije Poincareju ter se je z njim razgovarjal. O čem sta se razgovarjala, tega nam g. Pašič ni povedal. Mislim, da se nista razgovarjala samo o oboroževanju in o kreditih, katere nam hoče Francija dati za oboroževanje. Drugih kreditov nam Francija itak ne da. (Veselosť in pritrjevanje.) Velevažno mesto, ki ga zavzema naš ministrski predsednik g. Pašič, ga je moralo kategorično nagniti k temu, da je v prekarjem položaju, v katerem se na zunaj nahaja naša država, zlasti kar se tiče reškega vprašanja, da je vsaj vprašal g. Poincareja, kako on sodi o zasedbi Reke in poiskal pomoč prijateljske Francije. O tem vlada ni povedala niti besedice. (Dr. Korošec: To so vladne tajnosti!) In vendar bi bilo nad vse potrebno vedeti, kakšno stališče zavzemata v reškem vprašanju Anglija in Francoska. Ali hočeta molče sankcionirati gaženje mednarodnih pogodb, sklenjenih v Rapallu in Saint Margeritu? Ali hočeta Zvezo narodov, v kateri imata prvo besedo, izpostaviti veliki nevarnosti, da pride ne samo ob vsak kredit, marveč tudi ob eksistenčno pravo. Ali je v istini Wilson bil zadnji svetovni državnik, ki se je upal upirati se brezmejni italijanski pohlepnosti po slovanski zemlji ter zavzeti se za zemljo Slovencev in Hrvatov?

Tujec, zemlje lačen.

Reška tragedija se bliža svojemu koncu. Zadnja epizoda je to v veliki tragediji naših slovenskih in hrvatskih bratov ob sinji Adriji in njenem lepem zaledju. Po svetovni vojni je »tujec, zemlje lačen.« — kakor ime nuje naš veliki goriški pesnik Gregorčič Italijana, prišel ter zasedel našo slovensko in hrvatsko zemljo. Ni je priboril z mečem, ker z mečem je bil povsod premagan.

Prišel je v zemljo, ko je vojaštvo zapustilo postojanke, in v pozi zmagovalca in junaka se je polastil zemlje, ki si je ni osvojil z orožjem. To ni njegova zemlja. Ta zemlja mu ne pripada po nobenem pravu. Ta zemlja bo vedno vpila proti nebu zoper krivičnega lastnika.

V tej veliki tragediji našega naroda je diplomacija naše države igrala najžalostnejšo vlogo. Vedno se je obotavljala, nikdar ni znala porabiti pravega trenutka, da protivnika, ne rečem da prisili, da ga vsaj nagne k sklepanju kolikor toliko pravične pogodbe. Vedno je je umikala, nikdar napredovala. Vedno popuščala, nikdar aktivno zahtevala. In zato je tudi konec tako tragičen.

Kolika tragika je v tem, da da mi moramo na vse zadnje še braniti rapalsko pogodbo ter insistirati na izvršitve te pogodbe, ki je toliko slovenske zemlje odtrgala od našega narodnega državnega teritorija in toliko Slovencev in Hrvatov vrgla Italijanom v nenasitno žrelo. Pogodba 12. novembra 1920, sklenjena v Rapallu, je kakor meč presunila dušo našega naroda. Kaj takega ni pričakoval tudi največji pesimist med nami. Zato je ta rana tem globlja in bolešča tem hušja in trajna.

Člen 1. te pogodbe, ki določa meje med našo državo in Italijo, predstavlja narodnopravno pooblaščen italijansko sekuro, ki seka in reže živ organizem našega naroda ter reže od njega žive člane naroda, metajoč jih na stotisoče v nenasitno žrelo italijanskega imperijalizma. Italijanskemu imperijalizmu gre za to, da se naš slovenski življenjski raznorod. Zato goni in preganja priproste človeka, preganja učiteljstvo in duhovništvo ter dela sistematično na to, da tamkaj preneha slovenska zemlja ter se pretvori v italijansko.

Mussolini je imenoval rapalsko pogodbo »obžalovanja vreden akt«. Da, za Jugoslovane je ta akt vreden vsega obžalovanja, in duša naroda ta akt prenaša z največjo težavo, sprijazniti pa se z njim ne more. Ako pa Mussolini rapalski pakt označuje kot obžalovanja vreden pakt za italijansko stran, s tem dokazuje vso horedno požrešnost in nenasitnost italijanskega nacionalizma in imperijalizma. «Nunquam satius — nikdar sit», to bi bilo najprimernejše in najbolj karakteristično geslo italijanskega fašizma. Ta fašizem mora imeti vedno svoje žrtve. Ker je Anglež na Krk kot od fašizma si izbrano žrtev pritisnil znak: »Zabranjeno«, se je fašistovska pošast z vso močjo vrgla na Reko, na katero je Italija že dolgo časa metala ne samo oči, marveč tudi svoje roke. Mussolini je dobro uvidel, da fašizem ni noben recept za notranje ozdravljenje Italije, zato mu hoče temvečje uspehe priboriti na polju zunanje politike. Kot objekt si je izbral Reko in z Reko našo državo. Računal je s tem, da tukaj ne bo zadel na protivnika, ki bi mu bil enak. Da takega protivnika ne najde na Reki, odkar so pred poldrugim letom fašisti iztirali avtonomno reško vladno pod vodstvom Zanelle, o tem ni mogel nikdar dvomiti. Ne vemo, ali je bil Mussolini tako siguren v svojem kalkulu o odporni sili naše vlade. Mislimo pa, da je bila njegova kalkulacija o nedostatkosti naše vlade dosti gotova in dosednji potek reške krize je dokazal, da je žalibog ta kalkulacija bila pravilna.

Ima vremena.

Po prvem in poglavitnem geslu naše državne uprave: »Ima vremena«, je naša vlada zavlačevala registracijo rapalske pogodbe pri Zvezi narodov. Gospod minister dr. Perič je danes izjavil, da je vlada krenila na pravo pot in dala registrirati rapalsko pogodbo pri Zvezi narodov. Zakaj ni tega prej ukrenila? To bi morala že davno storiti, takoj po ratifikaciji pogodbe. Tako bi bila postavila pod kontrolo in obrambo Zveze narodov tudi člen 4. pogodbe, ki določa, kakor sta to že danes navedla gospod dr. Grizogono in gospod minister dr. Perič, o Reki sledeče:

«Kraljevina SHS i kraljevina Italija priznajo popolno slobodu i nezavisnost države Rijeke (Fiume) i obvezuju se, da će to verno poštovati».

Tako pa je dala pogodbo registrirati še le 12. septembra t. l., zakar je dobila aprobacijo Anglije in Francije. Na ta akt je Mussolini odgovoril s tem, da je dal — menda brez konsultacije Anglije in Francije — tudi za Italijo to pogodbo registrirati 15. septembra. Kako je smatral Mussolini ta narodno-pravni čin in kako visoko taksira tako velevažno mednarodno institucijo, kakor je Zveza narodov, je dokazal s tem, da je dva dni pozneje — 17. septembra — poslal na Reko aktivnega italijanskega generala Giardinija. Pri Zvezi narodov je dal registrirati voljo Italije, da prizna popolno svobodo in nezavisnost države Reke, ter da se obveže, to verno spoštovati, na to pa je poslal italijanskega generala in senatorja kot vrhovnega vojnega in administrativnega upravnika »nezavisne« države Reke. To izgleda kot arogantno ironiziranje in brezobzirno brskiranje tako važne institucije kot je Zveza narodov. Na seji te Zveze dne 21. septembra je Nansen, zastopnik Norveške izjavil: »Male države Evrope nimajo druge tribune kakor Zvezo narodov, da tukaj prijavijo in potožijo svoje brige in stiske.« Poglavarju italijanskih fašistov pa institucija, v kateri bi naj prišla do besede moralna zavest cele Evrope, ne konvenira in zato jo hoče s svojim postopanjem negirati in brskirati. K temu brskantnemu aktu svojega vrhovnega poglavarja je predstavnik Italije v Ženevi signor Šaloja dodal komentar, da je pismo grofa Sforze, ki je integralni del rapalske pogodbe in ki v imenu Italije priznava luko Baroš in Delto naši državi, zgolj privatne važnosti, da torej za Italijo nima nobene obveze.

In naša vlada? Ona spi mirno naprej, kakor da bi na Reki bila upostavljena avtonomna vlada nezavisne države Reke in kakor da bi Delta in Baroš bila trdno v posesti naše države in kakor da bi ta velevažni del Adrije bil rešen za našo državo ter za gospodarske in trgovske interese njenega prebivalstva. Naša država je zadnji čas dobila precejšen del solunskega pristanišča. Ali misli naša vlada, da se je v Solunu odprla pot na morje in v svetovno trgovino celi naši državi ter da so tudi severni in zapadni del naše države dobili v Solunu nadomestilo za Reko? Ako tako sodi, potem bi to značilo, da ona ne razume pomena Jadrana za državo, da se misli jadranskega vprašanja rešiti v pravem smi-

slu in da je zapadla pogubnemu ekonomskemu in trgovinskemu defetizmu. (Klic: Tako je! — Dr. Korošec: Vse naše luke so v tujih državah!)

Sugerirano prijateljstvo.

Naša vlada sama sebi sugerira, da je Mussolini naš prijatelj. Plod te avtosugestije je »prijateljsko« pismo, koje je gospod Pašič pisal Mussoliniju in o katerega vsebini narodna skuščina dosedaj še ni bila obveščena. Plod te avtosugestije je prijateljsko in zaupno razpoloženje, s katerim je vlada po besedah g. ministra Periča sprejela prihod in poslovanje italijanskega generala in upravnika na Reki, izjavljajoč, da proti temu ne bode podvzela nobenih korakov — tudi pri Zvezi narodov ne — marveč da bo z oficijelno Italijo nadaljevala prijateljske razgovore. Vprašamo, na kakšni bazi se bodo vršili te razgovori? Italijani so že dovolj jasno označili to bazo.

Govornik navaja znane italijanske zahteve na sejah paritetne komisije v Rimu dne 24., 28. in 31. avgusta, po katerih nam hočejo presekati tudi Baroš ter pripraviti najtežjo hodočnost Delto, Barošu in naši trgovini, potem pa nadaljuje: In na kateri bazi stoji sedaj Mussolini? Dobro informirani krogi so informirali preko časnikov javnost o teh-le točkah: 1. Aneksija Reke in njene okolice po Italiji. Italija bi zato priznala jugoslovansko suvereniteto nad Delto in Barošem. 2. Poprava meje med Italijo in našo državo v Sloveniji v korist Jugoslavije in potem svobodna cona za Jugoslavijo v reškem pristanišču. 3. Zaključek trgovske pogodbe, ki bi naj ekonomske in trgovske odnose med obema zemljama regulirala in zbližala. 4. Zaključek politične in vojaške pogodbe, na kojem bi baziralo ozko sodelovanje Italije in Jugoslavije na Balkanu in v centralni Evropi. Ta pogodba, ki bi naj ostala tajna, bi odredjala, da Jugoslavija ne sme na Jadranu držati nobene vojne mornarice.

To bi torej bila italijanska baza.

In na kateri bazi stoji in vodi pregovore naša vlada? Jaz ne morem naši vladi prihraniti očitka, koje-ga sem že prej naglasil, da naša vlada dosedaj v pregovorih z Italijo ni imela ne pravega cilja, ne enotnega pravca, ne dosledne metode. Režija je bila slaba, jako slaba. Zato pa je tudi uspeh tako slab. Ali se je naša vlada in diplomacija kaj naučila iz velikih napak, ki jih je storila v preteklosti?

Kje je rešitev?

Ena največjih napak je, da je naša vlada pustila reško vprašanje in vprašanje Jadrana izriniti iz internacionalnega terena na ozki teren pregovorov med našo državo in Italijo. Na tem terenu smo se pred močnejšo in sposobnejšo Italijo samo umikali korak za korakom. In zdaj se ne moremo umakniti nikakor več. Reško vprašanje spada z jadranskim vred pred internacionalni forum, kakor smo ga prenesli z registracijo rapalske pogodbe pri Zvezi narodov. S tega foruma se ne smemo umakniti.

Dalje moramo obžalovati, in naša izolacija v reškem vprašanju nas v tem še posebno utrja, obžalovati moramo, da nismo prišli z Rusijo do normalnih in zadovoljivih zvez, ki bi nam zajamčile njeno pomoč ter da si zaledja nismo zagotovili z balkansko zvezo držav. Obžalovati je tudi, da Slovincem in Hrvatom vsiljeni centralizem ovira notranjo konsolidacijo države ter slabi in zmanjšuje njeno silo in moč.

Upamo pa in zahtevamo od vlade, da bo, držeč se trdno in dosledno rapalske pogodbe, obranila in ohranila naši državi tiste pravice, ki jih priznavajo naši državi mednarodne pogodbe ter da bo tudi rešila Jadran, ki ni po geslu italijanskega nacionalizma in fašizma samo: mare nostrum, marveč je tudi jugoslovansko morje. Jaz ne dvomim, da bo vlada pri takem strem-ljenju našla složno podporo in oporo v celi naši narodni skupščini in pri pristaših vseh strank.

Politični položaj.

DVANAJSTINE.

Temeljno načelo budgetiranja je, da naj bo budget kolikor mogoče podrobno izdelan in pregledan. Znaní finančni strokovnjak, profesor finančne vede v Prahi dr. Kaizl, ki je bil nekaj časa tudi finančni minister, je poudarjal v znamenitem delu o finančni vedi, ki uživa svetovni sloves, sledeče: »Čim bolj podroben, čim bolj specijaliziran je budget, tem intenzivnejši je vpliv narodnega predstavništva kot postavodajnega faktorja in narobe, čim splošnejši je budget, tem več svobode se prepušča vladi.«

Beograjska vlada se je zatekla k najsplošnejšemu in popolnoma centraliziranemu sistemu budgetiranja, da lahko brez kontrole obremenjuje in izkorišča prečanske kraje. Vrh tega še krši in zametuje zakonita določila, kakor ji je poslanec gospod Pušenjak pri razpravi o

dvanaestinah za oktober, november in december na sledeči način dokazati:

V zakonu o dvanaestinah je člen, ki pravi, da veljajo odredbe finančnega zakona za proračunsko leto 1922-23 in zakona o dvanaestinah za mesce julij, avgust in september 1923 tudi za naprej. Pripomniti moram, da ne morejo vse te odredbe veljati in to iz čisto preprostega razloga, ker se mnogo teh odredb ni izvršilo.

Hočem navesti samo nekoliko slučajev. Izvršil se ni člen 4. finančnega zakona za 1922-23, ki pravi, da se morajo v završnem računu izkazati viřementi in pojasniti vzroke viřementov. S tem se je hotela doseči boljša kontrola, ali se porablja krediti res za one namene, za katere so določeni. Vidimo pa, da nismo dobili nobenega računskega zaključka v roke, vidimo, da se krši temeljno načelo zakona o državnem računovodstvu, ki določa, da se vsakokrat, kadar se predloži proračun, predloži tudi računski zaključek. To temeljito načelo zakona o državnem računovodstvu se pri nas ne izvaja.

V členu 23 in 24 finančnega zakona za leto 1922-23 se določa, da se imajo izplačati 20% ni boni, odtgnjeni o priliki markiranja kronskih novčanic. To določbo imamo v finančnem zakonu že od leta 1920 naprej, toda vlada do sedaj še ni storila nobenega koraka, da bi se ti boni izplačali, oziroma, da bi se dala možnost, da se ti boni uporabljajo za plačevanje davkov.

V členu 26 finančnega zakona za prejšnje proračunsko leto se odreja, da se naj izvoli v 15 dneh, ko stopi budžet v veljavo, parlamentarni odbor za proučevanje eksploatacije raznih državnih naprav. Ta parlamentarni odbor naj bi v prvi vrsti skrbel za to, da se dožene rentabiliteta posameznih državnih naprav in da se vse stori, da se zvišajo dohodki raznih državnih ustanov. Če tudi pravi ta člen, da se mora ta odbor izvoliti v 15 dneh potem, ko stopi proračun v veljavo, se ta odbor še do danes ni izvolil, iz česar jasno sledi, da se narodni skupščini noče dati prilike, da spozna gospodarstvo državnih naprav, posebno šum in rudnikov, in da vse stori, da se dohodki teh naprav zvišajo.

Člen 28 finančnega zakona pravi, da se finančnemu ministru naroča, da do 1. jan. 1923 predloži skupščini zakon o likvidacijskem budžetu, da bi se vendar že enkrat poravnali vsi neplačani računi iz prejšnjih let. Mi smo že skoro na koncu leta 1923, toda do sedaj ta likvidacijski budžet še vedno ni predložen. Vsak dan čujemo, da se mnogo računov, posebno računov ministrstva vojne in mornarice za razne dobave ne izplača. Ljudje morajo čakati mesce in mesce, tudi po celo leto, da pridejo do svojega denarja.

Iz teh primerov se vidi, da ni mogoče, da bi odredbe vseh členov finančnega zakona za proračunsko leto 1922-23 veljale tudi za naprej. Pač pa vidimo, da se je vse storilo, da se odredbe zakona o dvanaestinah za mesce julij, avgust in september prav hitro uveljavijo.

Železničarski zakon. V petek je zakonodajni odbor obravnaval železničarsko pragmatiko. Poslanec Žebot je zlasti grajal, da se disciplinarni zakoni razširjajo i na vpokojence. Sploh se mora ves zakon vrniti odboru, da ga še enkrat predela, ker je nelogičen in ena določba pobija drugo. Po tem zakonu obstoja tudi nevarnost, da se bodo slovenski in hrvatski železničarji preganjali in slično kakor slovenski častniki in uradniki reducirali in penzionirali po starem zakonu, dočim bodo srbski železničarji uživali ugodnosti novega zakona. Trditev ministra Jankoviča, da so predstojeci zakon sprejele vse železničarske organizacije, je neresnična. Žebot vpraša tudi ministra, kdaj se bodo povišale železničarske plače. Govorila sta tudi poslanca Gostinčar in Kugovnik. Govore poslancev Jugoslov. kluba je odobraval celokupna opozicija. Minister Jankovič je odgovoril našim poslancem v daljšem ekspoziju. V svojem govoru je priznal, da je njegov program, da se slovenski in hrvatski železničarji pošiljajo v Srbijo. Slovenci so najboljši uradniki, samo da ne razumejo državnega položaja. Poslanec Žebot je ministru temeljito odgovoril ter tudi povedal, da misli vlada pod državnim položajem vedno le na svojo radikalno stranko.

Po svetu.

Meščanska vojna v Bolgariji. Kakor filmi v kinu se vrstijo najrazličnejše vesti o bolgarski revoluciji. Pred par dnevi se je še poročalo, da imajo zemljoradniški uporniki vse v rokah razven Sofije in južnih pokrajin, da je vladni predsednik Cankov ubit, da je kralj zbežal itd., sedaj se pa zopet trdi, da je vlada upor udušila. Vse vesti je treba sprejeti z največjo rezervo in gotovo je pač samo to, da bolgarsko delovno ljudstvo bje hude boje z nasilno vlado in da bo ta boj prej ali slej tudi zmagovito dokončalo.

Turki v Carigradu. Na podlagi lozanske mirovne pogodbe so zapustile vse tuje oblasti Carigrad in Dardanele. Carigrad je s tem izgubljen za Anglijo, oziroma za antanto. Carigrad baje ne postane več glavno mesto Turčije, toda njegov politični pomen bo slejko prej velik. Saj bo v njem nastanjena komisija za morske ožine pod predsedstvom Vazaf paše; to je pa velepolitična korporacija. Tudi bo stacija za vojno mornarico, čeprav neznatno. Brez dvoma se bodo tudi niti balkanske politike pletle slejkoprej v Carigradu. Turčija ima politične in trgovinske pogodbe z Rusijo, Anglijo, Ameriko, Francijo in Italijo. Ostale države skoro slede. Naša država bi tudi morala novi Turčiji posvetiti veliko pažnjo in skušati z njo navezati prijateljske stike. Turčija nam lahko veliko koristi in veliko škoduje.

Položaj v Nemčiji. V petek je izšel v uradnem listu berlinske vlade preklie vseh odredb, izdanih v svrhu vzdrževanja pasivnega odpora v Poruhrju. Odredbe nemške vlade proti prevratni nevarnosti z desne in leve so notranji položaj še poslabšale, ker se ravno reakcionarji polaščajo največje oblasti v državi. Posebno značilno je to v Bavarski. Nacionallce in fašiste vodi, kakor znano, monarhist in skrajni šovinist Hitler za diktatorja, ki naj bi z drakoničnimi merami ohranil mir v deželi, so pa postavili Kahr-a, ki je tudi — monarhist in skrajni nacionalist. Razlika med obema je samo ta, da je prvi vsenemški nacionalist, drugi pa bavarski separatist. — Berlinski listi poročajo, da so nemški komunisti, ki so se bili obrnili v Moskvo za pomoč za slučaj državnega prevrata, dobili negativen odgovor od ruske vlade z utemeljitvijo, da stremi ruska vlada za mirno obnovo Evrope.

Velike nemške koncesije v Rusiji. V Moskvi se že dalje časa mudi bivši nemški državni kancler Wirth v posebni misiji, da dobi od ruske vlade razne koncesije za investiranje nemškega kapitala. Posrečilo se mu je, da je dosegel koncesije, kakršnih še dosedaj ruska vlada ni podelila niti enemu inozemskemu druřtvu. Rusija daje Nemčiji v eksploatacijo 2.700.000 oralov gozdnega terena v področju vzhodno od Jaroslava. Na tem področju bo nemški konzorcij zgradil progo do Baltiškega morja. Koncesija traja 25 let.

Dnevne novice.

KREDITNE ZADRUGE OB MEJI.

Pri razpravi o dvanaestinah se je poslanec g. Vlado Pušenjak vnovič zavzel za naše kreditne zadruge ob meji ter izjavil:

Že o priliki razprave o naknadnih kreditih sem imel priložnost povdarjati obupno stanje 27 kreditnih zadrug ob meji. Te kreditne zadruge so z ozirom na to, da je tudi prejšnja Avstrija hotela centralizirati vso državo, imela svojo centralo v Gradcu in imele tam naložen tudi svoj denar. Ob prevratu so hotele te zadruge prenesti ta denar v domovino, toda vlada jim je to prepovedala. Ker vlada tudi pozneje ni dala dovoljenja za prenos tega denarja v naše zavode, leži denar še danes v Gradcu. Ko se je lansko leto o priliki obiska avstrijskega kanclerja dr. Seipla razpravljalo o konvenciji med Avstrijo in našo državo, se je na njegovo zahtevo in na pritisk Francije sprejelo načelo, da se vse naložbe naših državljanov v Nemški Avstriji izplačajo na ta način, da se plača za 100 predvojnih zlatih kron 8 dinarjev ali 32 jugoslovanskih kron, tako da ne dobe naši državljanji, ki imajo naložen svoj denar v zavodih Nemške Avstrije, niti ene tretjine svojih terjatev, dve tretjini pa izgube. Mi smo povdarjali, da naj bi vlada tem zavodom priskočila na pomoč. Povdarjali smo, da je krivda vlade, da se ta denar po prevratu ni mogel prenesti v našo državo in da je vlada na pritisk Francije sprejela tako pogodbo, akoravno določbe v senžermenski mirovni pogodbi drugače govorijo.

G. finančni minister je izjavil, da hoče škodo, ki jo trpe naši državljanji vsled te pogodbe, povrniti iz budžetskih rezervnih kreditov. Sedaj pa g. finančni minister noče o tej obljubi nič vedeti, čeprav so rezervni krediti zvišani za 3 milijone dinarjev. Pri tej priliki si dovolim g. finančnemu ministru, oziroma celokupni vladi staviti drug predlog, da naj se, ako že vlada noče vpoštevati danih obljub, da sedaj, ko se bo proučevala konvencija med Nemško Avstrijo in našo državo, možnost, da se pomore vsem prizadetim zavodom, to so kreditne zadruge in nekaj regulativnih hranilnic. Predloži naj se zakon, da naj naši dolžniki, ki plačajo po tej ugodnosti (32 sedanjih K za 100 predvojnih K) svoje dolgove v Nemški Avstriji, celoten svoj dolg vplačajo v poseben fond, iz katerega se naj izplačajo odškodnine onim denarnim zavodom, ki trpe zaradi te konvencije škodo. Če je naša vlada prevzela na pritisk Francije dolžnost, da štiti Nemško Avstrijo, ni prevzela dolžnosti, da štiti naša industrijska podjetja, ki imajo dolgove v Nemški Avstriji, da jih štiti s tem, da ne plačajo niti ene tretjine tega, kar so svojčas sprejeli v dobri valuti. Mora se dati možnost, da se pomaga našim zavodom in tako odvrne nevarnost konkurza 27 zadrug. Treba je, da se pomore celi vrsti regulativnih hranilnic, ki imajo tudi precej denarja naloženega v Nemški Avstriji.

Kako se dobi SHS državljanstvo? V interesu vsake pravilno urejene in upravljane države je bilo in bo, da se čim prej določi zakon, po katerem se tujerodci sprejemajo v državljansko zvezo, ko že določen čas živijo na državnem ozemlju ter plačujejo tudi davke in nosijo obveznosti enako državljanom. Naša država pa te norme in te potrebe ne pozna in tako imamo na tisoče koristnih članov naše državne zajednice ali družbe, ki ne morejo skozi pet let postati tudi formalno člani ali državljani naše države. Kulturne države zahtevajo toliko in toliko letno stalno bivanje na svojem ozemlju, izpolnjevanje za to ozemlje veljavnih postav in potem dobi dotični, če to prosi, tudi državljansko pravico ne glede, ali pripada tej ali oni narodnosti. V državi SHS pa smo imeli samo eno pot pridobitve državljanstva in sicer potom opcije po senžermenskem dogovoru, da lahko istokrvni in istorodni rojaki prestopajo iz ozemlja, kjer jih je preobrat zatekel, v svojo istorodno in nacionalno državo. Po krvi in plemenu se je dalo pridobiti državljanstvo, drugače pa ne in še danes ne morejo postati SHS državljani oni mnogoštevilni prebivalci našega ozemlja, ki so kot potomci predavnim časom na našem ozemlju naseljenih tujerodcev, sicer druge krvi in drugega plemena, a vendar pri nas čisto

naturalizirani, ako so imeli ob preobratu kot državni uradniki ali drugače domovinsko pravico v krajih, ki so izven naše države. Vzemimo primer: Pred 80 leti se je Tirolec naselil na Kranjskem. Njegov sin je dovršil slovenske šole, služil je dolga leta kot državni uradnik po Sloveniji, nazadnje pa na Dunaju, kjer je bil penzioniran. Kakor znano, imajo državni uradniki domovinsko pravico tam kjer služijo. Pensionist se je vrnil v svojo domačijo na Kranjskem, tu je živel do preobrata, živi še sedaj, a je s svojo družino inozemec, ker si ne more pridobiti državljanstva. Z opcijo ni šlo, ker ni mogel trditi, da je Jugoslovian po krvi in plemenu, prošnja za državljanstvo pa leži nerešena, ker ni tozadevnega zakona. Pa še nekaj: Ko so se vlagale prošnje za državljanstvo, so jih oblasti obravnavale po starem zakonu in vsak prosilec se je moral dati izbristati iz svoje prej pristojne občine in prejšnjega državljanstva, od občine, kjer prebiva, je moral pa predložiti zagotovilo, da bo sprejet v občinsko zvezo, če dobi naše državljanstvo. Ti ljudje danes niso nikjer. Iz prejšnje pristojnosti so izbrisani, nove pa ne dobijo, ker ni zakona. Če pomislimo, da se te ljudi v mnogih slučajih meče s slučajno v naših krajih bivajočimi tujci v enako, vidimo veliko krivico, ki izhaja edino le iz zaničernosti beograjskih zakonodajalcev. Zakone odpravljati brez nadomestila je znamenje velike zaostalosti in nesposobnosti. Lani se je govorilo o projektu zakona za pridobitev državljanstva, letos se zopet govori in skrajni čas bi že bil, da pride tak zakonski načrt pred narodno skupščino, kjer bo pa potrebna velika pozornost od strani naših poslancev, da se vprašanje »strancev«, ki niso »stranci«, pravično reši.

Srečni železničarji pod državno upravo. Silno lep je bil dolgovezni proglas prometnega ministra ali generala dr. Velizarja Jankoviča ob podržavljenju južne železnice, lepim besedam pa sledijo sedaj dejanja, ki so pa vse kaj drugega kot pa lepa in dostojna znamenja za toliko hvalisano državno upravo. Najprej je bilo razglašeno železniškemu osebju, da mora za vsako pismo vlogo, če prosi za pordnevni dopust ali kaj drugega, plačati 13 D takso — ta taksa bo po novem zakonu o taksah kinalu narasla na 25 D — in sedaj ob prvem si je državna uprava še to privoščila, da jemlje železničarjem še to, kar jim je prejšnja privatna južno-železniška uprava že izplačala. Sedaj se namreč odteguje železničarjem plačilo za dan protestne obustave dela ali z drugimi besedami: državna uprava si privsvaja drakonično sodno oblast za delo, katero je storilo novo sprejeto uslužbenstvo pod prejšnjim privatnim delodajalcem. Ni kmeta, ki bi kaznoval hlapca za to, kar je imel spornega s prejšnjim svojim gospodarjem, in če proglas prometnega ministra gostobesedno naglašaja prejšnje službeno razmerje kot težko ter obljublja novo kot pravi eldorado, potem je pač višek sramote za upravo, ki izvršuje represalije, ki zadnjemu gospodarju nad prevzetim navadnim poslom še na misel ne pridejo.

Radikali v Mežiški dolini. Pred nekoliko dnevi smo imeli po daljšem odmoru zopet malo razvedrila na političnem polju. Velesrbska radikalija se je skušala usidriati v naši dolini ter je imela nedavno v Prevaljah in v Guštanju svoj ustanovni občni zbor. Tako klavernih shodov nismo videli izza leta 1920. Običajnih radovednežev le malo, pristašev jedva toliko, da so si izvolili svoj odbor. Glavni govornik dr. Ravnik iz Maribora se je manj bavil s programom stranke, kakor po stari navadi udrihal po klerikalcih, ki so seveda vselej odgovorni za tuje grehe; še bolj se je v tem oziru potrudil in skušal svojega predgovornika celo prekašati drugi govornik g. Trošt, tudi iz Maribora; a mlatil je le prazno slamo in hotel z zastarelimi frazami briljirati, kar mu je pa očitno spodletelo. Zakaj pa nam gospodje niso povedali, kdo je zvišal na nezaslišan način naše davke, kdo je zvišal vnovič železniške tarife, tako da se skoro nihče več voziti ne more, kdo je izdelal zakon o novih taksah, kateri nam nalaga nova neznosna bremena? Mar tudi klerikalci? O tem premišlajte, gospodje, potem šele pojte ljudstvo farbat. Svojčas smo ljudji, ki so tulili z vladajočo, takrat nemško stranko, ker so si obljubovali materijelne koristi, imenovali: nemčurje; sedaj imenujemo ono vrsto značajev, katerim diktira svoje »prepričanje« ne morda občudovanje srbske »kulture«, temveč lastni žep: slovenske radikalce. Moralčno stojijo vsi na isti stopinji vsled sorodnosti svojega nagibanja do stranke ter jih bo ljudstvo tudi presojalo iz tega vidika. Hvaležno je delo, če si enkrat ogledamo vrste naših »zveličarjev.« V odboru v Prevaljah najdemo kot predsednika železničarja Jakliča, kateremu ravno izvršeno podržavljenje južne železnice in diverzni bakšiši ne dajo zadostno mirnega spanja, nadalje odbornike gg. Vrhovnik, Marčič, Budja, Dobnik, sami sodnijski in carinski nastavljenici, kateri se boje menda preteče redukcije, ali pa upajo, da se bo z radikalnim režimom vpeljal tudi pri nas sistem »zarade.« Drugi so prišli prav po nedolžnem v odbor. V Guštanju so gospodje režimovci naši odprta srca pri sedanjem predsedniku dr. Eratu, od katerega smo še do zadnjega pričakovali, da bo zaradi lažjega nemotenega švabčarenja zopet ustanovil šulferajnsko podružnico, potem g. Rajko Kotnik, včeraj še vodja narodnih socialstov, danes že »prepričan« radikalec, ki ima več masla na glavi, kot soli v njej, nadalje g. Košutnik, »kristalno čist« radikalski značaj, katerega bo baje jesenski veter odnesel v »državno oskrbo« zaradi prevelike ljubezni do naroda (ženskega spola), dalje g. Plas, ki svojo politično luč tudi ne mara pustiti pod škafo. S kako prepričevalnim programom ti ljudje nabirajo pristaše, se razvidi iz resolucije, katero so sestavili na shodu v Prevaljah in katera obljubuje vsakemu »masten kos.« Za vasčane imajo v košarici povračilo za škodo izza o-

kupacije, seveda samo za radikalce. Da bi v guštanjski jeklarni vsak pisar rad postal ravnatelj, se vidi iz druge točke resolucije. Gospodu G., katerega poznamo vsi kot mirnega in delavnega strokovnjaka, povemo, da se mu od te strani ni treba prav nič bati. Za mirne in poštene ljudi bo še vedno pri nas prostora. Da bi nekaj kmetov pridobili, zahtevajo gospodje v resoluciji odškodnino za škodo po toči in pozabijo pri tem, da so naši poslanci tozadevno že davno storili potrebne korake. Tudi za učitelje in za delavce imajo seveda pripravljene cukrčke, če se bodo dobro obnesli, sicer pa batine. Mislim, da jim bo šlo prav malo tičev na ta lim. Take metode uporabljajo naši nasprotniki povsod, a hvala Bogu, da je naše ljudstvo že v toliko probujeno, da lahko loči pleve od žita in da tem obljubam ne nasede. Mi se teh radikalskih nesebičnosti prav nič ne bojimo in ostanemo to, kar smo bili. Oni pa bodo, ako pridejo culukafri na vlado, tudi postali culukafri. Blagor jim, ki imajo sprenost v obračanju! Za danes dovolj. Povemo po tem gospodom, da jim bomo pazljivo gledali na prste in na sredstva, s katerim manipulirajo in bomo ob priliki in potrebi zopet odprli mapo, da objasnimo nekaj še bolj zanimivih podatkov, kako se «dela» za narod. — Premljčan.

Obrtna nadaljevalna šola v Mariboru in meščanska šola v Žalcu. Položaj teh dveh zavodov je tako-le navedel poslanec Vlado Pušenjak, ko je govoril o zapostavljanju Slovenije povodom razprave o dvanajstih: V Sloveniji ima vsako mesto, vsak trg obrtno nadaljevalno šolo. Te obrtno-nadaljevalne šole so se tako izpopolnile, da šteje n. pr. obrtna nadaljevalna šola v Mariboru 21 razredov. Namen teh obrtno-nadaljevalnih šol je, da podajo obrtnemu naraščanju kolikor mogoče veliko strokovno izobrazbo. Te šole se bodo morale ukiniti, ker so krediti, ki so se dali za te šole, tako malenkostni, da z njimi nikakor ne morejo izhajati. Mi smo vlado pravočasno opozorili na to, naj te kredite zviša, toda govorili smo gluhim ušesom. Zato, da dobi naš obrtni naraščaj potrebno izobrazbo, naša vlada nima nobenega smisla. Mi smo se svojčas borili za dosego narodnih pravic in smo dosegli po hudih bojih, da se je v Žalcu v Sloveniji ustanovila slovenska meščanska šola. Ta slovenska meščanska šola je bila ustanovljena na velik pritisk in po dolgotrajnih bojih slovenskih poslancev v deželnem zboru in Gradcu. Toda ta slovenska meščanska šola se bo počasi ukinila, ker naša vlada nima smisla za to, da bi se postavilo poslopje, ki je potrebno za to šolo. Slovenske občine so že prispevale 500.000 D, a manjka še 250.000 D. Radi pomanjkanja prostorov se je moral ukiniti letos prvi razred, polagoma se bo pa ukinila cela šola, kajti če ni prvega razreda, potem tudi ostali razredi ne morejo obstojati. Vi se nikar ne čudite, če je v Sloveniji vedno več nezadovoljstva, ker ne najdemo pri naši vladi nobenega razumevanja za naše najvitalnejše potrebe in za stvari, ki smo jih uživali že leta in leta.

Krščansko-socialna zveza v Mariboru je razposlala vsem društvom cele Štajerske vprašalne pole, ki jih naj vsa društva takoj lepo izpolnjene vrnejo. Potrebujemo statistiko naše prosvetne organizacije, da moremo tudi kaj na zunaj pokazati, in za vabila na tečaje, ki se bodo vršili ob zimskem času. Torej le hitro pošljite pole nazaj!

Dolgovi Jugoslavije. Te dni je avstrijski poslanik v Beogradu posetil ministra financ ter ga prosil, da naj intervenira pri prometnem ministrstvu, da izplača dolg avstrijskim tvornicam, ki so popravljale naše vagoni. Ta dolg znaša 30 milijonov dinarjev. Kakor je znano, v Beogradu nihče točno ne ve, koliko je naša država dolžna v inozemstvu, koliko pa domačim upnikom. Če bi se ta svota dala ugotoviti, bi videli, da imamo menda največ dolgov izmed vseh držav.

Družba za potvorjene potne liste. Novosadska policija je odkrila veliko družbo, ki se je pečala s potvorjenjem potnih listov. Poedine osebe, ki niso mogle vsled raznih razlogov dobiti dovoljenja za potovanje iz Madžarske v Jugoslavijo, so dobile od te družbe potne liste s potvorjenimi legitimacijami ter potvorjena dovoljenja za bivanje v naši državi. Na potvorjenih potnicah je bil vizum našega budimpeštanskega poslanika tako večje ponarejen, da se ni dal razločevati od pravega.

Kupčijske zveze z Argentinijo. Firme, katere se zanimajo za kupčijske zveze z Argentinijo, zlasti za les, železo in cement, dobijo v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled informacijo o eksportnih možnostih in prilikah.

Strašen samomor. Te dni so našli v Beogradu v strojnem oddelku tiskarne «Rad» tipografa in ruskega begunca Andreja Golobradova, obešenega na stroj in vsega prebodenega z nožem. Ko so ga sneli z vrvi, so odkrili na njem mnogo nevarnih ran od noža. Ker je izključeno, da bi ga kdo ubil, menijo, da si je Golobradov sam končal življenje. Bil je strasten alkoholik, pa se mu je najbrž zmešala pamet.

Glasovit slavonski razbojnik Jovan Čaruga zopet straši. On hajduči že od prevrata sem po gozdovih Slavonije, nešteto ropov, umorov in tatvin ima na vesti in in njegova banda, toda oblastem se še ni posrečilo, da ga ujamejo. Prirejenih je bilo že veliko pogonov za njim, katerih se je udeležilo poleg orožništva tudi vojaštvo, toda vedno se je spretno izmuznil. Dolgo časa je miroval, zadnjič se pa poročajo v listih o novem grozodejstvu, ki ga je izvršil. Ze dalje časa so pogrešali kmeta Lazo Krupeta, ki je na nepojasnen način izginil. Te dni so pa našli v gozdu poleg njegove hiše njegovo truplo s prestreljeno glavo. Maščeval se je nad njim Jovo Čaruga, ker se je Krupeta udeležil leta 1921 velike gonje proti Čarugi ter izdal mnogo Čaruginih privržencev, ki se nahajajo še danes v ječi.

Kolonizirati hočejo. Ministrstvu za agrarno reformo hoče kolonizirati kraje v okolici Kumanova in Stipa in sicer prihodnje leto. Kot kolonisti se bodo naselili v te kraje: Črnogorci, Ličani in Hercegovci. Med te koloniste se bodo razdelile državne posesti ter one, katerih posestniki so že zapustili te kraje. Saprarnsko žalostno mora izgledati v okolici Kumanova in Stipa, da posestniki ostavljajo te kraje ter prepuščajo zemljo brezplačno popolnoma tujim kolonistom.

Ponovni veliki potresi. Iz Šibenika v Dalmaciji je dospela vest o močnem potresu, ki se je čutil dne 26. septembra ob dveh po noči. Potres je spremljalo močno podzemeljsko grmenjenje in bobnenje. Za prvim in najmočnejšim sunkom so sledili trije slabši. Med prebivalstvom je vsled potresa nastala silna panika. Škode ni povzročil nikake, porušilo se je samo par dimnikov.

Tifus v Vojvodini. V Subotici se zelo širi tifus. V dveh dneh je v mestu obolelo 27 oseb. Poleg tega divja še po mestu difterija, šarlah in griza.

Najstarejši človek v Vojvodini je umrl. To je bil Kosta Jovič, ki je dosegel starost 105 let. Starec ni bil nikoli bolan, umrl pa je vsled srčne kapi.

Pri Sv. Juriju ob južni železnici se je nastanil nov zdravnik med. dr. Fran Svetina in sicer v hiši trgovca Artmana v Zgornjem trgu.

15letnica mariborskega Orla.

Izkaznice za polovično vožnjo bodo doposlane vsem prijaviteljem do srede, dne 3. t. m. Gotovo je, da jih dobi vsakdo do sobote 6. t. m. pravočasno v roke. Kdor želi imeti še več izkaznic, naj to nemudoma javni na naslov: Alojzij Rezman, Maribor, Slomškov trg 20. Izkaznice bodo vedno na razpolago, poslužite se jih in se udeležite po možnosti našega slavlja.

Prijave tistih, ki žele imeti prenočišča, se sprejemaj samo še do 2. t. m.. Oni, ki ne rabijo prenočišč, morajo pripravljalnemu odboru enako sporočiti udeležbo in število članov.

Vstopnice za telovadno akademijo se dobe v prodaji pri g. Pavli Svetek, tobačna trafika, Gosposka ulica 32 in v prodajalni tiskarne sv. Cirila. Nabavite si vstopnice čimprej, na zamudnike se ne bo prav nič oziralo.

Še enkrat se obračamo do vseh somišljenikov s prošnjo, da nam prepustijo prenočišča za zunanje goste, ker ista nujno potrebujemo. Naj vsak, ki more, pošlje svoj naslov in število razpoložljivih prenočišč g. Alojziju Rezmanu, Slomškov trg 20.

Iz Maribora.

Pouk angleškega jezika. Društvo prijateljev angleškega jezika in prosvete v Mariboru priredi letošnje leto angleški kurz in sicer prvega za začetnike, kjer bo učni jezik izpočetka slovenski, potem nadaljevalni tečaj za lanske slušatelje in, če bo število obiskovalcev zadostno, tudi tretji ali konverzacijski kurz, ki ga bo vodil rojen Anglež. Začetek tečajev bo dne 1. oktobra t. l., pouk pa se bo vršil na državni realki in sicer po dvakrat na teden, v ponedeljek in četrtek od pol 6. do pol 7. ure zvečer. Učnina znaša za dijake 30 D, za ostale pa 40 D mesečno ter se plača v naprej. Prijave slušateljev in novih članov društva sprejema trgovina Zl. Brišnik, Slovenska ulica 10.

Trgovska nadaljevalna šola v Mariboru. Vsi trgovci, ki imajo vajence, se opozarjajo, da se prične pouk za šolsko leto 1923-24 v ponedeljek, dne 15. oktobra t. l. Vpisovanje se vrši v nedeljo, dne 7. oktobra od 8. do 12. ure v prostorih 1. mestne osnovne šole v Razlagovi ulici. Učenci, ki vstopijo letos kot novinci, imajo položiti sprejemni izpit v nedeljo, dne 7. oktobra od 14. ure naprej v gori omenjeni šoli, kjer se naj izkažejo z zadnjim šolskim izprijevalom. Učni red (urnik) se bode vsem učnim gospodarjem pravočasno dostavil.

Osrednje društvo privatnih nameščenecv razglasa, da je doseglo pri upravi narodnega gledališča v Mariboru za svoje člane iste ugodnosti, kakor jih imajo državni uradniki, kateri se morajo prijaviti za abonent potem svoje organizacije. V svrhu tega pozivamo vse člane, ki se nameravajo poslužiti te ugodnosti, da se zglase najkasneje do dne 3. t. m. pri tov. Iv. Vrisku (tvrdka Pinter & Lenard), ali pa v torek, dne 2. t. m., med 7. in 9. uro zvečer v kavarni Žigert (posebna soba), kjer bo zasotnik društva sprejemal prijave. Ker so izvanredno ugodni plačilni pogoji (trikratni obrok), pričakujemo, da se vsi tovariši in tovarišice poslužijo te ugodnosti.

Sušenje sadja. Dne 3. t. m. ves dan se bo na vinarški in sadjarski šoli v Mariboru vršilo poskusno sušenje na veliki novi dr. Stojkovičevi sušilnici. Interesenti, ki se zanimajo za to najnovejšo sušilnico in za sušenje sadja na debelo, s opozarjajo, da si napravo ob tej priliki ogledajo in se prepričajo, kako deluje.

Smrt posestnice Gorican. K predzadnjič javljenemu slučaju samomora v Lajtersbergu treba pristaviti, da je šla posestnica gospa Gorican v smrt v duševni zmedenosti, na kateri je trpela od časa do časa že skozi par mesecev. Rajni mir in pokoj, rodbini pa naše sožalje.

KNJIŽEVNOST.

«Socialna Misel.» Naš mesečnik «Socialna Misel» v Ljubljani si vedno bolj osvaja srca vseh mislečih Slovencev. Saj tudi ni čuda! Ne daja nam samo vpogleda v naše domače kulturno življenje, temveč v gibalne sile razvoja mednarodnega sveta. 10. številka (oktober) nam to vnovič dokazuje, kjer objavlja retrospektivne članke o kat. shodu, o orlovske organizaciji, o jezuitskih re-

dukcijskih v Paragvayu. Pregled je naravnost grandiozen: najprvo v notranjepolitičnem položaju, o vojaški revoluciji v Španiji, o katalanskem avtonomističnem pokretu (dopis odličnega španskega kulturnega delavca), o angleškem svetovnem imperiju, o svetovni politiki sovjetske Rusije, nato govori o versko-obnovitvenem gibanju v novi kat. Nemčiji, o dušnopastirskih problemih velikega sveta in o dveh večjih kat. prireditvah zadnjega časa, o mednarodnem kat. kongresu v Konstanci in o mirovnem kongresu v Friburgu. — «Socialna Misel» bo še lepša prihodnje leto. Naročila za leto 1924 se že sedaj sprejemajo od uprave «Socialne Misli», Ljubljana, Jugoslov. tiskarna, kolportajni odd., Poljanski nasip 2.

Dr. Mihael Opeka, znani stolni pridigar v Ljubljani, je zopet obogatil našo pridigarsko literaturo z dvema krasnima zbirkama: «Kam greš?», sedem govorov o božjih klicih, in «O ljubeznih», dvanajst samaritan-skih govorov. Odveč bi bilo jih še posebej priporočati v nakup, ker sta obe zbirki prelepi. Naročila se pri prodajalni KTD H. Ničman v Ljubljani.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

55

Na vse to se je spomnila, ko je stala na praznem hodniku. Frank je najbrž kje pospravljaj, kajti vse sobe so bile odprte, tudi knjižnica.

Otroška, neugnana radovednost jo je hipoma pograbila, da bi šla in pogledala v možovo svetišče. Prepoved seve zanj ni veljala in Frank si njej ne bo upal zabraniti vstopa. Morebiti pa ga vobče ni bilo blizu —. Zakaj bi ne pokukala kradoma in mimogrede v sopro-govo «najsvečejše» —?

Na prstih je pohitela po hodniku in tresoč se od čudenja in razburjenosti je za trenutek obstala pri vratih, zmedena in neodločna.

Vrata so bila prislonjena, ničesar ni videla. Odprla jih je, vse je bilo tiho. Franka ni bilo nikjer, — pogumno je vstopila.

In osupla je obstala —.

Stroga resnoba in preprostost je vladala v sobi. Težke zavese na oknih, temnolikano masivno hrastovo pohištvo, zemljevidi na stenah, knjige po omarah, — vse to ni prav nič spominjalo na dremavega beba, na gizdalina, kartavca in ljubitelja pojedin —.

Tudi ni bilo sledu o kakem nenadnem odpotovanju. Vsaka reč je bila na svojem mestu, niti lističa papirja ni bilo videti na tleh, noben predal ni bil odprt. Zavese so bile odgrnjene in skozi odprto okno je sijal sveži, svetli dan.

Sredi sobe, oknu nasproti, je stala mogočna, široka pisalna miza. Videti ji je bilo, da jo mnogo rabi. Na levo od mize je visela slika njegove matere.

Margareta je malo vedela o njej, le to, da je umrla v tujini, bolna na duhu in telesu, ko je bil Percy še otrok. Lepa ženska je bila in, ah, kako zelo mu je bila podobna! Isto nizko, široko čelo in nad njim obilica bujnih mehkih las, iste globoko ležeče, sinje, dremave oči pod ravnimi, krepko začrtanimi obrvmi, in v teh dremavih očeh ista prtlajena sila, ista prikrita strastnost, ki je vzplamtevala v Percyjevih očeh nekdanj, ko jo je snubil v Parizu, in ki je iznova zažarela v njih pred par urami spodaj na terasi, ko je za nekaj trenutkov pozabil na svojo vlogo zaspanega beba —.

Z velikim zanimanjem si je ogledovala sliko, saj jo je tako živo spominjala na njenega Percyja. Končno se je obrnila v stran in pogledala po ogromni pisalni mizi.

Celi kupi pisem in papirjev so ležali na njej, vse je bilo lepo urejeno in zloženo, vse je pričalo o delu, obilnem, marljivem, premišljenem delu.

Margareti je zastajala sapa. Pričakovala je v prepovedani sobi svojega trapastega, dremavega soproga nered, gizdavost, udobnost — našla pa je strogo resnoba, delavnost, red. Človek, ki je tu prebival in delal, je bil vse drugo prej kot beba, gizdalin in naslad-než —.

Že zjutraj spodaj na terasi je njena ženska bistrovidnost uganila, da je sprogova hladna malomarnost, da je njegovo trapasto obnašanje le krinka, tukaj vpri-čo sledov njegovega resnobe, strogega dela pa je z vso prepričevalno jasnostjo stopila pred njo zavest, da Percyjevo obnašanje ni le samo krinka, ampak da Percy premišljeno in namenoma igra vlogo trapastega beba —.

Čemu, se je čudila. Čemu se trudi in se pači —? Čemu hoče biti on, — resnoba, delavni človek, kakor je vse kazalo — v očeh sveta bebast, len dolgočasnež?

Ali hoče pot to krinko prikriti ljubezen do žene, ki jo je preziral? Pa to bi bil dosegel tudi z veliko manjšim trudom in ne bilo bi se mu treba pačiti in šemiti.

(Dalje prihodnjič.)

Zgodba o nevidnem človeku. V «Straži» je izhajal skozi mesece podlistek pod zaglavjem «Zgodba o nevidnem človeku». Zgodba je v zelo lepi slovenščini in prevedena iz angleščine in je po svoji vsebini zelo zanimiva našim naročnikom in čitateljem. Tiskarna si je sedaj preskrbela ponatis te mične zgodbe in je izšla že tudi knjiga, ki se dobi za 7 dinarjev v prodajalni Cirilove tiskarne. Knjigo zelo toplo priporočamo vsem bralnim društvom.

Poštena prodajalka, že bolj v letih se sprejme v Kmet. prodajalno zadrugo na deželi. Ponudbe na upravo lista.

Tovarna upognjenega pohištva Poljčane išče žagarje, brusarje in slične pri predelovanju lesa izurjene delavce. 595

Išče se tovarniški kovač, z znanjem ključavničarstva, če mogoče izprašan strojnik. Ponudbe z navedbo plače pod «Postaja ob juž. žel.» na upravo lista. 596

Cementne zidove in nagrobne cvetličnjake izdeluje po nizki ceni Franc Muster, Pobrežje, Cesta na Brezje 27, vhod: Nasipna ulica. 600

Sodi v dobrem stanu se po ceni prodajo «Pod lipo» št. 9, Koroško predmestje. 592

Proda se nova črna obleka za duhovnika za 3600-kron, Maribor, Aleksandrova cesta 40. 593

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Dr. med. Fran Svetina

zdravnik v Sv. Juriju ob južni železnici, ordinira vsak dan v zgornjem trgu v hiši g. trgovca Arlmana. 597 2-1

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

OBIAVA.

Uljudno javljamo, da smo prevzeli po tvrdki P. Hochenegger i drugovi, ki se je razšla, «Tvorico pohištva in stavbeno mizarstvo», Maribor, Koroška cesta 46, v lastno režijo ter da bomo vodili isto pod firmo: «Mariborska lesna industrija». Prevzamemo vsa v stroko spadajoča dela, zagotavljajoč, v vsakem oziru najcenejše in najvestnejše postrežbe, kar nam bode lahko mogoče, ker razpolagamo s prvovrstnimi močmi.

Se priporočamo!

572 3-1

MARIBORSKA LESNA INDUSTRIJA,
parna žaga, tvornica lesnih izdelkov, stavbeno pohištvo.
Tel. int. 160. Brzjav: Agil.

Foto-atelje

Mirko Japelj, Maribor, Koroška cesta 1

se priporoča za fotografiranje portretov, družinskih slik in skupin, za povečave, industrijske posnetke. Odprto tudi v nedeljah od pol 9. do 12. in od pol 3. do 5. ure.

Dr. Matej Justin

ordinira vsak dan popoldne od 1.-3. in 5.-7. ure

Maribor, Tržaška cesta 26

TRGOVINA

z mešanim blagom

v sredini Maribora z inventarjem in z zalogo blaga vred se takoj pod jako ugodnimi pogoji proda. Vprašati v pisarni dr. Frica Juritscha, odvetnika v Mariboru, Aleksandrova cesta 12. 573 3-1

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica števil. 6, r. z. z. n. z.

obrestuje od 1. avgusta 1923 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti,

po 6%

in stalnejše vloge po dogovoru.

Somnijaite se Dijaške večerje!

PEKI POZORI!

DIAMALT

PEKI POZORI!

«DIAMALT» tvornice Hauser & Sobotka, Beč-Stadlau, je v predvojni kakovosti skozi 24 let najboljšo sredstvo v pekarskem obrtu. Varujte se pred drugimi polvorinami! Originalni Diamalt se dobi edino pri Glavnem zastopstvu za Jugoslavijo: Edvard Dužanec, Zagreb.

Podzastopstvo za mariborski okrog in mesto Maribor:

T. T. Matije Zieglerja nasl.

Miloš Oset, Maribor, Glavni trg.

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

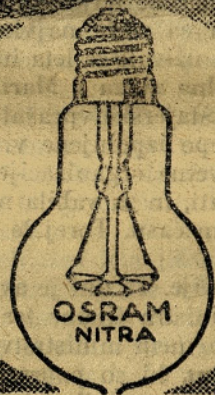
Perje za postelje!

OSRAM
NITRA

Boljša
luč boljše
delo.

OSRAM

to znamko morajo imeti žarnice

Somišljeniki širite naše liste!

Zadružna gospodarska banka

Podružnica v Mariboru.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje. — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tekočem računu.
Izplača vsako vlogo na zahtevo takoj v gotovini.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.

Važno za vsacega!

Vseh vrst novo došlo angleško in češko sukno, kakor tudi drugo zimsko manufakturno blago, kupi vsak najbolje in najceneje pri tvrdki

MASTEK & KARNIČNIK, MARIBOR, GLAVNI TRG 16

Bogata izbira!

Važno za vsacega!

Cene nizke!